Cena zł. 6.—

PRZEGLĄD PRZEMYSŁOWO-RZEMIEŚLNICZY

Rok II. | Kraków, 15 lutego 1946 | Nr. 4

Aktualne zagadnienia gospodarcze

Jak uprzemysłowić Polskę?

Na Zjeździe Rady Naczelnej Str. Demokratycznego w Warszawie w dniu 21 stycznia br. ob. **W. A. Zabęski** wygłosił referat o potrzebie szybkiego uprzemysłowienia kraju, który podajemy w streszczeniu:

Z państwa rolniczo-przemysłowego musimy stać się państwem przemysłowo-rolniczym

Wobec przeprowadzenia reformy agrarnej i bliskiego zakończenia okresu przebudowy gospodarki rolnej powstaje konieczność szybkiego uruchomienia i rozbudowy przemysłu rodzimego, aby usunąć głód towarowy, zmniejszyć rozpiętość cen i zapobiec bezrobociu w przyszłości. Musimy jeszcze w okresie życia obecnego pokolenia wyrównać choć część zaległości na tym polu i zwiększyć nasz potencjał przemysłowy.

Należy rozbudować przemysł przetwórczy

Już przed drugą wojną światową rozumieliśmy smutną prawdę, że posiadamy zbyt słaby przemysł przetwórczy i wskutek tego nie wyzyskiwaliśmy naszych możliwości surowcowych i energetycznych.

Te podstawy obecnie zostały jeszcze bardziej rozszerzone i stoimy wobec wielkiego zadania uruchomienia i rozbudowy zakładów przemysłowych i rzemieślniczych.

Konieczność upaństwowienia oraz uspołecznienia wielkiego i średniego przemysłu

Po każdej zawierusze dziejowej, gdy do kraju przenikała świadomość, że polska gospodarka społeczna pozostaje w tyle za rozwojem ekonomicznym innych państw, mężowie stanu, jak — Tyzenhaus, Staszic i Lubecki rzucali hasło — „uprzemysłowienia".

Wówczas państwo i jego instytucje finansowe, jak np. Bank Polski za czasów Ks. Kongresowego, brały na siebie odpowiedzialność za szybką rozbudowę górnictwa, przemysłu objemowały ich administrację, i zakładały nowe placówki gospodarcze.

Podobna sytuacja wytworzyła się po 1918 r., gdy państwo musiało uruchomić najważniejsze odcinki życia gospodarczego. Już wówczas wartość tych samych przedsiębiorstw państwowych przekraczała 20% majątku narodowego.

Po kataklizmie sześcioletniej wojny i planowych zniszczeniach, dokonanych przez hitlerowców, przed państwem stoją olbrzymie zadania unarodowienia wielkiego i średniego przemysłu, oraz zwiększenia uprzemysłowienia kraju.

Trzeba przyciągnąć do tej pracy inicjatywę prywatną.

Pamiętając jednak o błędach etatyzmu sanacyjnego i zdając sobie sprawę z gigantycznego wysiłku, jaki czeka naród polski, aby odrobić zaległości i dorównać kroku innym narodom, musimy pobudzić cały przemysł i rzemiosło do działalności gospodarczej - - do współzawodnictwa, oraz dać szerokie pole do pracy zdrowej inicjatywie prywatnej, wciągając ją do pracy państwowotwórczej.

Uprzemysłowienie Ziem Odzyskanych

Uruchomienie mniejszego i drobnego przemysłu na Zachodzie nie jest wykonalne bez współdziałania przemysłowców i rzemieślników, którzy muszą mieć pewność, że ich praca będzie popierana przez Rząd i jest sprawiedliwie oceniona.

Niestety, na Ziemiach Zachodnich jest jeszcze wiele przyczyn, hamujących rozwój przedsiębiorczości spółdzielni i jednostek.

Przemysł drobny i rzemiosło Ziem Zachodnich muszą mieć przez pewien okres specjalną opiekę, otrzymywać preferencje podatkowe, aż nie zapuszczą silniejszych korzeni i nie utrwalą podstawy swego bytu.

Współpraca sektorów, państwowego i prywatnego

Ponieważ Państwo i sektor unarodowiony posiadają w swych rękach rozdział surowców, jest rzeczą konieczną, aby obydwa odcinki przemysłowe ściśle z sobą współpracowały, i aby przemysł prywatny i rzemiosło miały prawo do równego startu, z przemysłem państwowym.

Kontrola społeczna i usprawnienie administracji

Z tych względów i z uwagi na niezbędność utrzymania elastyczności i sprężystości gospodarczej nie jest wskazane zbiurokratyzowanie aparatu przemysłowego. Celowość utrzymania odrębnych zarządów przedsiębiorstw wykazała np. Czechosłowacja, która, unaradawiając ciężki przemysł, utrzymała jednak indywidualne zarządy 3-osobowe. Uniknęła więc szablonowej pracy i pobudziła zakłady, nawet jednej gałęzi, do emulacji i zdrowego współzawodnictwa nie tylko na polu wydajności pracy, obniżenia kosztów i podniesienia produkcji, ale również w wysiłku utrzymania jej na jak najwyższym poziomie.

Hasłem dnia winno być „Zaufanie, normalizacja pracy i zwiększenie wytwórczości"

Wierzymy, że ustawy z dnia 3. 1. 1946 r. wprowadzą do życia gospodarczego niezbędny czynnik stabilizacji stosunków, przywrócą zaufanie i zwiększą aktywność gospodarczą w kraju.

Wówczas należy wierzyć, że praca gospodarcza nabierze cech normalnych, co wpłynie niewątpliwie dodatnio na wzrost produkcji i artykułów pierwszej potrzeby i zaspokoi głód towarowy wsi i miast.

Przemysł a rolnictwo

Szybkie uprzemysłowienie kraju umożliwi zamknięcie „nożyc cen", pozwoli zmechanizować sprzęt rolniczy i przestawić produkcję rolną na rośliny techniczne, a w szczególności włókiennicze i oleiste, zwiększy hodowlę owiec i innych zwierząt domowych, co wpłynie dodatnio na podniesienie dobrobytu wsi i uaktywnienie bilansu handlowego.

Świat pracy a inicjatywa prywatna

Świat pracy jest jaknajżywiej zainteresowany w stabilizacji naszego życia gospodarczego, gdyż tylko dzięki rozwojowi przemysłu przetwórczego - rzemiosła i handlu nastąpi usunięcie dysproporcji cen płodów

rolnych i przemysłowych z jednej oraz zarobów pracowniczych z drugiej strony.

Robotnicy i inteligenci, którzy dziś mają w swych rękach zarząd wielu przedsiębiorstw państwowych, zdają sobie sprawę z ciążącej na nich odpowiedzialności i rozumieją powagę przeżywanego momentu dziejowego. Toteż pragną współpracy wszystkich twórczych i zdrowych sił na polu odbudowy przemysłu i handlu.

Równocześnie, wyciągając ręce do rzemieślnika, przemysłowca i kupca, biorących udział w odrodzeniu gospodarstwa narodowego, wierzą, że okres dawnego wyzysku pracy i pogoni za niezdrowym zyskiem należy już do smutnej przeszłości, przeszłości niepowrotnej.

Rola rzemiosła

Podkreślając doniosłe znaczenie prywatnej inicjatywy, musimy podnieść specjalnie rolę rzemieślników, którzy pracując w całym kraju i na Ziemiach Odzyskanych przyczynili się w dużej mierze do zaleczenia ran, zadanych organizmowi gospodarczemu — przez rabunkową gospodarkę okupanta — wsi i miast i do dzieła odbudowy.

Rzemieślnicy jako ludzie pracy, mają bardzo duże możliwości na Zachodzie, gdzie jest około ¼ mil. warsztatów, tylko częściowo objętych i uruchomionych. Mechanizacja drobnej wytwórczości, organizacja spółdzielni surowcowych i zbytu oraz powiązanie tego odcinka z sektorem przemysłowym stworzą podstawy dla szerszego wykorzystania możliwości wytwórczych tak ważnego działu wytwórczości oraz odrodzenia przemysłu ludowego.

Spółdzielczość

W akcji uspołecznienia przemysłu, podniesienia rolnictwa, drobnej wytwórczości i handlu ważną misję powinny spełniać instytucje spółdzielcze, jako zrzeszenia społeczne, umożliwiając konsumentom i drobnym wytwórcom odegranie ważnej roli w procesie wytwórczym oraz obrocie handlowym, w celu zaspokojenia potrzeb osobistych i zbiorowych szerokich mas ludności.

Zadania kupiectwa

Wykorzystanie prywatnego aparatu handlowego do rozprowadzenia towarów dla usunięcia trudności, wynikających z wadliwej ich dystrybucji oraz dla zwiększenia tempa wewnętrznego i zagranicznego obrotu towarowego — musi przyczynić się do uzdrowienia naszych stosunków rynkowych.

Usunięcie kupców koniunkturalnych — „szabrowników" — powinno przyczynić się do zrozumienia znaczenia kupiectwa jak i jego roli w demokratycznym społeczeństwie.

Samorząd gospodarczy

Opiekę i kontrolę nad terenem pracy przekazanym inicjatywie prywatnej powinien sprawować samorząd gospodarczy Izby Przemysłowo-Handlowe i Rzemieślnicze oraz Zrzeszenia Branżowe, których aparat przystosowany do zadań wypływających z programu gospodarki planowej i zamierzeń Rządu może oddać cenne usługi i przyczynić się do aktywizacji naszego życia gospodarczego.

Resumé

Powyższe uwagi dają nam obraz rozległych zadań gospodarczych, które trzeba wykonać w najbliższej przyszłości, aby utrzymać należne nam miejsce wśród rodziny narodów i przyjąć częściowo rolę Niemiec w wymianie produkcji międzynarodowej oraz tranzycie.

Ponadto nie można zapominać, że musimy wykorzystać całkowicie nasze bogactwa naturalne i przemysł, ożywić handel z ZSRR i państwami bałtyckimi, który daje już teraz tak pomyślne wyniki.

Do tej wielkiej pracy powinniśmy przystąpić pełni nadziei, że obok inicjatywy państwowej odrodzi się wielki odcinek incjatywy prywatnej, oraz że nie zwalczanie, ale tylko ich szlachetne i oparte na zdrowych podstawach współzawodnictwo, przyczyni się do umocnienia fundamentów naszej niezależności i suwerenności gospodarczej, oraz umożliwi podniesienie ogólnej stopy życiowej i zapewni dobrobyt szerokim masom społeczeństwa.

Ustawa o nacjonalizacji przemysłu

Ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej

Art. 1.

Dla planowego odbudowania gospodarki narodowej, zapewnienia Państwu suwerenności gospodarczej i podniesienia ogólnego dobrobytu przejmuje Państwo na własność przedsiębiorstwa na zasadach niniejszej ustawy.

Art. 2.

1) Bez odszkodowania przechodzą na własność Państwa przedsiębiorstwa przemysłowe, górnicze, komunikacyjne, bankowe, ubezpieczeniowe oraz handlowe:

a) Rzeszy Niemieckiej i byłego Wolnego Miasta Gdańska,

b) obywateli Rzeszy Niemieckiej i byłego Wolnego Miasta Gdańska z wyjątkiem osób narodowości polskiej lub innej przez Niemców prześladowanej,

c) niemieckich i gdańskich osób prawnych z wyłączeniem osób prawnych prawa publicznego,

d) spółek kontrolowanych przez obywateli niemieckich lub gdańskich albo przez administrację niemiecką lub gdańską,

e) osób, które zbiegły do nieprzyjaciela.

2) Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami ustali w rozporządzeniu, jakie osoby i spółki oraz w jakim trybie będą uznane za podlegające przepisowi ust. 1) lit. b), c), d), e).

3) Przedsiębiorstwa niemieckich i gdańskich osób prawnych prawa publicznego (ust. 1, lit. c) przechodzą na własność odpowiednich polskich osób prawnych. W braku takich osób lub w razie zbiegu zainteresowań kilku osób prawnych, uchwała Rady Ministrów oznaczy osobę prawną, na własność której ma przejść przedsiębiorstwo.

4) Z mocy przepisu niniejszego artykułu nie przechodzi na własność Państwa lub osób prawnych prawa publicznego przedsiębiorstwo określone w ust. 1):

a) które zostało zajęte lub skonfiskowane przez b. władze okupacyjne, chyba, że stanowiło ono przed tym własność Skarbu Państwa lub wspomnianych osób prawnych, albo zajęcie lub konfiskata dotyczyły przedsiębiorstwa osób lub spółek, wskazanych w ust. 1) i 2),

b) którego wyzbycie się na rzecz osób i spółek wymienionych w ust. 1) i 3) nastąpiło po dniu 1 września 1939, pod wpływem groźby, uprawniającej właściciela zbywającego przedsiębiorstwo do uchylenia się od skutków prawnych oświadczenia woli.

5) Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami określi tryb ujawnienia w księgach hipotecznych (gruntowych), w rejestrach handlowych i innych rejestrach publicznych przejścia na własność Państwa lub osób prawnych prawa publicznego przedsiębiorstw, nieruchomości do nich należących, oraz praw na ich rzecz zahipotekowanych.

6) Nieważne są wszelkie czynności lub akty prawne, zdziałane po dniu 1 września 1939 r. co do przedsiębiorstw wymienionych w ustępie 1), celem zapobieżenia ich przejściu na własność Państwa lub polskich osób prawnych prawa publicznego.

7) O przejściu przedsiębiorstwa na własność Państwa orzeka właściwy — ze względu na rodzaj przedsiębiorstwa — minister, którego orzeczenie jest ostateczne i nie ulega zaskarżeniu do Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Rozporządzenie Rady Ministrów określi tryb postępowania, w którym nastąpi przejście przedsiębiorstwa na własność Państwa.

Art. 3.

(1) Za odszkodowaniem przejmuje Państwo na własność:

A) Przedsiębiorstwa górnicze i przemysłowe w następujących gałęziach gospodarki narodowej:

1) kopalnie oraz nadania górnicze, podlegające przepisom prawa górniczego,
2) przemysł naftowy i gazu ziemnego z kopalniami, rafineriami, gazoliniarniami i innymi zakładami przetwórczymi, gazociągami oraz przemysł paliw syntetycznych,
3) przedsiębiorstwa, służące do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania lub rozdzielania energii elektrycznej w celu zarobkowego zbytu albo w celu zasilenia publicznych środków komunikacji, korzystających z prądu silnego.

4) przedsiębiorstwa, służące do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania lub rozdzielania gazu dla celów przemysłowych i domowych,
5) zakłady wodociągowe, obejmujące więcej aniżeli teren jednej gminy (okręgowe zakłady wodociągowe),
6) huty żelaza oraz huty metali kolorowych,
7) przedsiębiorstwa przemysłu zbrojeniowego lotniczego oraz materiałów wybuchowych,
8) koksownie,
9) cukrownie i rafinerie cukru,
10) gorzelnie przemysłowe, destylarnie, rafinerie spirytusu oraz fabryki wódek,
11) browary o zdolności produkcyjnej powyżej 15.000 hl rocznie,
12) fabryki drożdży,
13) młyny zbożowe o zdolności przemiałowej powyżej 15 ton zboża na dobę, obliczonej na podstawie długości walców lub powierzchni kamieni młyńskich,
14) olejarnie o zdolności produkcyjnej powyżej 500 ton rocznie oraz wszelkie rafinerie tłuszczów jadalnych,
15) chłodnie składowe,
16) wielki i średni przemysł włókienniczy,
17) przemysł poligraficzny i drukarnie.

Rozporządzenie Rady Ministrów określi co do przedsiębiorstw wymienionych w pkt. 16 i 17, które kategorie z nich przechodzą na własność państwa, a co do drukarń, które z nich mają być przekazane na własność organizacjom politycznym lub społecznym, stowarzyszeniom lub spółdzielniom.

B) Przedsiębiorstwa przemysłowe, nie wymienione pod A), jeżeli zdolne są zatrudniać przy produkcji na jedną zmianę więcej niż 50 pracowników

Spod działania tego przepisu wyłącza się przedsiębiorstwa robót budowlanych oraz instalacyjnych, bez względu na ilość pracowników, które zdolne są zatrudnić.

Rozporządzenie Rady Ministrów może podwyższyć dolną granicę 50-ciu pracowników w przemyśle wyrobów niepowszechnego użytku, bądź mało zmechanizowanym, bądź o charakterze pionierskim lub sezonowym

C) 1) Przedsiębiorstwa komunikacyjne (kolei żelaznych normalnych i wąskotorowych, kolei elektrycznych, komunikacji powietrznej).
2) Przedsiębiorstwa telekomunikacyjne (telefoniczne, telegraficzne, radiowe).

(2) Przejęciu przez Państwo na własność nie podlegają przedsiębiorstwa, wymienione w ust. (1), jeżeli stanowią własność związków samorządowych, międzykomunalnych, spółdzielni albo związków spółdzielni

Jeżeli własność wymienionych związków lub spółdzielni dotyczy tylko części przedsiębiorstwa lub tylko części udziału majątkowego w nim, natenczas przejęciu na własność przez Państwo podlega tylko pozostała część.

(3) Uchwała Rady Ministrów, powzięta na wniosek zainteresowanego ministra, może wyłączyć spod działania przepisu ust. 1) poszczególne przedsiębiorstwa albo ich kategorie lub grupy.

(4) Poszczególne przedsiębiorstwa, istniejące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy, a nie podpadające pod przepis ust. (1) mogą być przejęte na własność przez Państwo na zasadzie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek zainteresowanego ministra, jeśli posiadają one faktyczną wyłączność produkcji w ważnych gałęziach gospodarki narodowej. W tym samym trybie może nastąpić przejęcie na własność przez Państwo przedsiębiorstw bankowych oraz szczególnych urządzeń magazynowych składowych lub przeładunkowych, zwłaszcza w portach lub przy drogach kolejowych i wodnych.

(5) Przepis art. 2 ust. 7 stosuje się odpowiednio do przedsiębiorstw przejętych na zasadzie niniejszego artykułu.

(6) Orzeczenie o przejęciu przez Państwo na własność w trybie niniejszego artykułu może nastąpić tylko do dnia 31 grudnia 1946 r.

Art. 4.

Założenie nowych przedsiębiorstw w gałęziach przemysłu i komunikacji, objętych przepisami art. 3 ust. 1 lit. A. i C. wymaga uprzedniego uzyskania koncesji, udzielonej przez właściwego ministra w porozumieniu z Prezesem Centralnego Urzędu Planowania.

Art. 5

(1) Państwo może przedsiębiorstwa przejęte na własność prowadzić we własnym zarządzie albo przekazywać je samorządowi terytorialnemu lub spółdzielniom, albo ich związkom na zasadzie uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek właściwego ministra lub komitetu powołanego w trybie punktu 2 niniejszego artykułu. Przedsiębiorstwa z zakresu art. 3, pkt. 1, A.—9—15 przekaże Państwo samorządowi terytorialnemu lub spółdzielniom albo ich związkom uchwałą Rady Ministrów, powziętą na wniosek właściwego ministra lub komitetu powołanego w trybie pkt. 2 niniejszego artykułu.

(2) Uchwała Rady Ministrów powoła komitet złożony z przedstawicieli Ministerstwa Skarbu, Ministerstwa Przemysłu, Ministerstwa Administracji Publicznej, Ministerstwa Aprowizacji i Handlu, Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych, Ministerstwa Pracy i Opieki Publicznej i Centralnego Urzędu Planowania oraz przedstawicieli: spółdzielczości, związku Samopomocy Chłopskiej, związków zawodowych i zarządu terytorialnego. Zadaniem komitetu będzie przedstawienie Radzie Ministrów wniosków w przedmiocie przekazywania przedsiębiorstw upaństwowionych organizacjom spółdzielczym i samorządowi terytorialnemu.

(3) Rada Ministrów przekaże w pierwszym rzędzie na wniosek właściwego ministra lub wymienionego wyżej komitetu spółdzielniom lub ich związkom przedsiębiorstwa przemysłowe, które:

a) oparte są wyłącznie lub głównie o miejscowy surowiec i produkują głównie dla potrzeb lokalnych,

b) dotyczą lokalnego interesu producentów surowca lub konsumentów,

c) są integralnie związane z funkcjami gospodarczymi, spełnianymi wyłącznie lub głównie przez spółdzielczość.

(4) Rada Ministrów we wszystkich innych przypadkach przyjmie pod uwagę istotne interesy spółdzielczości zarówno konsumentów jak i producentów.

Art. 6.

(1) Przedsiębiorstwa przejęte na zasadzie przepisu art. 2, lub art. 3. przechodzą na rzecz Państwa lub polskich osób prawnych prawa publicznego w całości wraz z nieruchomym i ruchomym majątkiem i wszelkimi prawami (prawo do firmy, patenty, licencje, znaki towarowe, użytkowe itp.) wolne jednak od obciążeń i zobowiązań, za wyjątkiem zobowiązań o charakterze publiczno-prawnym, zobowiązań na rzecz polskich osób prawnych prawa publicznego, zobowiązań na rzecz osób prawnych, stanowiących własność polskich osób prawnych prawa publicznego, służebności gruntowych oraz zobowiązań, mających swe źródło w stosunku najmu pracy lub odpowiedzialności za czyny niedozwolone.

(2) Do odszkodowania za obciążenia i zobowiązania, które z mocy przepisu ust. 1 nie podlegają przejęciu, stosuje się odpowiednio przepis art. 7.

(3) Obciążenia i zobowiązania, które w chwili ich powstania były gospodarczo nieuzasadnione, ulegają umorzeniu w całości lub w części względem Państwa lub polskiej osoby prawnej prawa publicznego.

(4) Rozporządzenie Rady Ministrów ustali zasady i tryb postępowania w sprawach oznaczonych w przepisie ustępu 3.

(5) Przepis art. 2 ust. 5 stosuje się odpowiednio do przedsiębiorstw, przejętych na zasadzie przepisów art. 3.

Art. 7.

(1) Za przedsiębiorstwo, przejęte przez Państwo na własność (art. 3) otrzyma jego właściciel od Skarbu Państwa odszkodowanie w terminie jednego roku, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia w przedmiocie prawomocnego ustalenia wysokości przypadającego odszkodowania.

(2) Odszkodowanie to będzie w zasadzie wypłacone w papierach wartościowych, zaś w wyjątkowych, gospodarczo uzasadnionych wypadkach może być wypłacone również w gotówce lub innych wartościach.

(3) Wysokość należnego odszkodowania będą ustalały specjalne komisje. W postępowaniu przed tymi komisjami będą miały prawo uczestniczyć osoby zainteresowane. W razie potrzeby, a w każdym razie na żądanie osób zainteresowanych komisja powoła odpowiednich biegłych.

(4) Skład komisji, sposób powoływania jej członków, liczbę członków, konieczną do ważności uchwał, tryb postępowania komisji oraz odwoływania się od jej orzeczeń określi rozporządzenie Rady Ministrów.

(5) Przy ustalaniu odszkodowania należy uwzględnić:

a) ogólne obniżenie wartości majątku narodowego,

b) czystą wartość majątku przedsiębiorstwa w dniu przejęcia go przez Państwo,

c) obniżenie wartości przedsiębiorstwa na skutek strat wojennych oraz strat poniesionych w związku z wojną i okupacją przez przedsiębiorstwo w okresie od dnia 1 września 1939 do chwili przejęcia przedsiębiorstwa przez Państwo,

d) wysokość nakładów, dokonanych po dniu 1 września 1939,

e) szczególne okoliczności wpływające na wartość przedsiębiorstwa (czas trwania koncesji, licencje itp.).

(6) Rozporządzenie Rady Ministrów ustali szczegółowo zasadę obliczania odszkodowania, uwzględniania okoliczności, wymienionych w ust. 5. oraz sposób wypłacania odszkodowania (ust. 2) i tryb amortyzacji papierów wartościowych.

Art. 8.

Przedsiębiorstwa, które w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy znajdują się pod zarządem państwowym, a nie

podlegają przejęciu na własność przez Państwo w myśl przepisu niniejszej ustawy będą najdalej do dnia 31 grudnia 1946 zwolnione od zarządu państwowego, a ich posiadanie przywrócone osobom uprawnionym w trybie przewidzianym przez obowiązujące przepisy.

Art. 9.

(1) Kto usuwa, ukrywa lub uszkadza majątek, podlegający przejęciu przez Państwo (art. 2. i 3.) albo przedsiębierze inne czynności w celu udaremnienia przejęcia majątku przez Państwo podlega karze więzienia do lat pięciu i grzywnie do 10.000.000 zł. albo jednej z tych kar.

(2) Ponadto sąd orzeknie konfiskatę przedmiotu przestępstwa.

Art. 10.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom.

Art. 11.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Ustawa o zakładaniu nowych przedsiębiorstw

Ustawa z dnia 3 stycznia 1946 r. o zakładaniu nowych przedsiębiorstw i popieraniu prywatnej inicjatywy w przemyśle i handlu

Art. 1.

Przedsiębiorstwa przemysłowe i handlowe nie objęte postanowieniami ustawy z dnia 3 stycznia 1946 o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej stanowią nienaruszalną własność prywatną właściciela tych przedsiębiorstw, mają prawo rozporządzania nimi w ramach obowiązujących przepisów. Do tych przedsiębiorstw stosuje się przepis art. 2. ust. 4 i 5.

Art. 2.

(1) Każdy ma prawo założenia nowego przedsiębiorstwa przemysłowego lub handlowego pod warunkiem dopełnienia wymogów ustawowych.

(2) Kto zakłada nowe przedsiębiorstwo przemysłowe lub handlowe, może bezpośrednio lub za pośrednictwem właściwych zrzeszeń gospodarczych żądać od władzy przemysłowej drugiej instancji stwierdzenia, że zakładane przez niego przedsiębiorstwo nie należy do kategorii przedsiębiorstw, podlegających przejęciu przez Państwo albo wymagających koncesji, przewidzianych w przepisie art. 4. ustawy z dnia 3 stycznia 1946.

(3) Żądane zaświadczenie wyda władza przemysłowa w ciągu dwóch tygodni od dnia złożenia wniosku, jeżeli treść wniosku uzasadnia, że zakładane przedsiębiorstwo nie należy do kategorii przedsiębiorstw objętych art. 3. ust. 1 lit. A i C powołanej ustawy.

(4) Nowopowstałe przedsiębiorstwa nie podlegają przejęciu na własność przez Państwo, chociażby zdolne były zatrudnić przy produkcji na jedną zmianę więcej niż 50 pracowników. Do przedsiębiorstw tych stosuje się art. 1 niniejszej ustawy.

(5) Rozporządzenie Rady Ministrów może uzależnić prowadzenie pewnych rodzajów oraz kategoryj przedsiębiorstw od uzyskania koncesji.

Art. 3.

Państwo zapewnia właścicielom przedsiębiorstw, objętych przepisami niniejszej ustawy, swobodę ich rozwoju oraz poparcie ich działalności gospodarczej w ramach ogólno-państwowego planu gospodarczego.

Art. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrom Przemysłu oraz Aprowizacji i Handlu.

Art. 5.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Sprawa uprawnień rzemieślniczych na Dolnym Śląsku

Rzemieślnik na Dolnym Śląsku, pod względem materiału ludzkiego, stanowi różnorodny element, pochodzący ze wszystkich terenów Państwa Polskiego. Bardzo poważny procent właścicieli warsztatów rzemieślniczych nie jest w chwili obecnej w możności wykazać się pełnymi uprawnieniami rzemieślniczymi pod względem formalnym do samoistnego prowadzenia rzemiosła.

Duża ilość rzemieślników postradała swoje dokumenty w czasie działań wojennych, oraz skutkiem specjalnej polityki gospodarczej okupanta. Wielu przytem rekrutuje się z przemysłu chałupniczego, oraz z rzemieślników fabrycznych. Wobec tego rzemieślnik na ziemiach Dolnego Śląska stanowi nieco odmienny typ, niż rzemieślnik ziem centralnych. Brak mu niejednokrotnie doświadczenia w prowadzeniu przedsiębiorstwa rzemieślniczego, w kierowaniu placówką wytwórczą w warunkach dużo trudniejszych, niż w okręgach centralnych. Poza tym odczuwa on brak ogólnego wykształcenia zawodowego, spowodowanego zresztą do pewnego stopnia, warunkami wojny i okupacji. Brakuje — co należy podkreślić — fachowych sił pomocniczych i czeladniczych, jak również materiału uczniowskiego.

Według półoficjalnej statystyki Ministerstwa Przemysłu zaginęło podczas wojny, jeśli chodzi o stan przedwojenny, przeszło 60% rzemieślników. Oczywiście wlicza się w to rzemieślników wyznania mojżeszowego, którzy w okresie przedwojennym stanowili przeszło 40% ogólnej ilości rzemiosła polskiego.

Mając to wszystko na uwadze Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu, będąc odpowiedzialną wobec Władz Państwowych za odpowiednie zagospodarowanie ziem odzyskanych elementem rzemieślniczym z jednej strony, a również brakiem sił należycie wykwalifikowanych z drugiej strony, musiała dopuścić do objęcia samodzielnych zakładów rzemieślniczych przez rzemieślników, niejednokrotnie nie mających pełnych kwalifikacji i pełnych uprawnień uzdolnienia zawodowego po myśli Prawa Przemysłowego.

Główne nasilenie obejmowania warsztatów i zakładów rzemieślniczych przez Polaków — mamy już częściowo poza sobą. Dotyczy to przede wszystkim Wrocławia i powiatów południowo-zachodnich województwa Dolno-Śląskiego, ale nie we wszystkich zawodach.

Dlatego też Izba Rzemieślnicza zakreśliła sobie pewien okres przejściowy, który możemy nazwać ulgowym okresem, w którym się zwracało większą uwagę na obejmowanie placówek przez Polaków, niż na posiadane przez nich dowody pełnego uzdolnienia zawodowego. Tak należało czynić z punktu widzenia jak najszybszej repolonizacji ziem odzyskanych i tak też postępowano.

Wszyscy jednak rzemieślnicy, którzy otrzymali z Izby zaświadczenie t. zw. stwierdzenia, a które dawały prawo ubiegania się o przydzienie przedsiębiorstwa w Wydziale Przemysłowym Zarządu Miejskiego — mieli postawiony w tych zaświadczeniach termin do dnia 1 stycznia 1946 r. na wykazanie się pełnym uzdolnieniem zawodowym, czy to przez złożenie w międzyczasie egzaminu, wzgl. przez uzupełnienie posiadanych dokumentów z tych Izb, na terenie których dokumenty te się posiadało, a które zostały zagubione, zniszczone itp.

Niestety bardzo poważny procent rzemieślników terminu tego nie dotrzymał. Jak się dowiadujemy, Izba Rzemieślnicza w niedługim czasie rozpocznie lustrację zakładów i warsztatów rzemieślniczych i w razie stwierdzenia nieposiadania przez rzemieślników prawem przepisanych dowodów uzdolnienia zawodowego — wydawać będzie wnioski na przejęcie warsztatów przez osoby uprawnione, nowoprzybywające z terenów centralnych Polski.

Uprzedza się zatem wszystkich zainteresowanych, aby we własnym interesie nie zwlekając zastosowali się do przepisów obowiązującego Prawa Przemysłowego i wszystkie związane z tym formalności załatwiali w Izbie Rzemieślniczej, jak najszybciej.

Konkurs na Dyplom mistrzowski

Izba Rzemieślnicza w Krakowie ogłasza konkurs na projekt dyplomu mistrzowskiego dla rzemieślników:

1. **Tekst dyplomu:**

Godło Państwa (orzeł)

Izba Rzemieślnicza w Krakowie Nr ....

DYPLOM MISTRZOWSKI

.... urodzony

dnia .... w .... pow. ....

zamieszkały w ....

złożył egzamin mistrzowski w rzemiośle ....

i stosownie do art. 158 Rozp. Prezydenta R. P. z dnia 7. VI. 1927 r. o prawie Przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53 poz. 468) w brzmieniu ustawy z dnia 10. III. 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 40, poz. 350) oraz ustawy z dnia 8. VIII. 1938 r. (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 463) ma prawa i tytuł mistrza...

....

Kraków, dnia ....

Nr. Rej. EM. ..../194...

Dyrektor: Prezes:

2. Przy kompozycji uwzględnić należy przyjęte na terenie Województwa krakowskiego symbole rzemiosł.

3. Projekt winien być dostosowany do techniki litograficznej. Maksymalna ilość kolorów 3.

4. Wymiar rysunku winien być dostosowany do papieru o formacie 35x50 cm z uwzględnieniem przy kompozycji odpowiedniego marginesu (perforacji).

5. Projekty winny być nie podpisane, opatrzone godłem autora, odpowiadającem godłu umieszczonemu na zapieczętowanej kopercie, zawierającej wewnątrz nazwisko i adres autora. Do projektu należy dołączyć opis rysunku.

6. Ustanawia się nagrodę w wysokości 8.000 zł. za projekt przyjęty przez Sąd Konkursowy, jako nadający się do realizacji.

7. Projekt staje się własnością Izby Rzemieślniczej w Krakowie, która zastrzega sobie prawo dokonywania w razie potrzeby zmian w projekcie. Autor projektu przeznaczonego do reprodukcji jest obowiązany bez dodatkowego wynagrodzenia w razie potrzeby do uzgodnienia projektu z wymaganiami właściwych zakładów graficznych.

W skład Sądu Konkursowego wchodzą: Przedstawiciele Władz, Przedstawiciele Izby Rzemieślniczej w Krakowie oraz Przedstawiciele sztuki.

Termin nadsyłania projektu upływa z dniem 28 lutego 1946 r.

Projekty należy adresować:

Izba Rzemieślnicza w Krakowie, ul. św. Anny 9, z dopiskiem „Konkurs na dyplom".

Prezes Izby:
Tadeusz Kozłowski

Dyrektor Izby:
Dr. Adam Hamerski

Zwolnienie rzemiosła z opłat podatku od wynagrodzeń uczniów

Ministerstwo Skarbu wystosowało do Ministerstwa Przemysłu w Warszawie pismo w tej sprawie:

W związku z pismem z dnia 21 listopada 1945 r. Ministerstwo Skarbu komunikuje, że projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. o podatku od wynagrodzeń (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 220) przewiduje zwolnienie od dodatkowej opłaty z art. 13 dekretu pracodawców, zatrudniających uczniów przemysłowych na podstawie umów o naukę ,rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 o prawie przemysłowym, Dz. U. R. P. Nr. 58, poz. 468) oraz praktykantów w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych tym uczniom i praktykantom.

Do czasu ukazania się rozporządzenia w Dzienniku Ustaw Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dnia 30 listopada 1945 r. Nr. D. V. 52303/4-8/95/45 zarządziło wstrzymanie poboru dodatkowej opłaty, należnej od wynagrodzeń wypłacanych wyżej wymienionym uczniom i praktykantom.

W dniu 11 stycznia b. r. Ministerstwo Skarbu przesłało do wszystkich Izb Skarbowych tej treści pismo:

Ministerstwo Skarbu podaje do wiadomości, że projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie wykonania dekretu z dnia 18 sierpnia 1945 r. o podatku od wynagrodzeń (Dz. U. R. P. 38, poz. 220) w części dotyczącej dodatkowej opłaty z art 13 dekretu zawiera przepis całkowicie, lub częściowo zwalniający od tej opłaty niektóre kategorie podatników, poczynając od dnia 1 września 1945 r.

Przepis ten brzmi:

Do art. 13 ust. (3)

1) Zwalnia się od obowiązku ponoszenia opłaty dodatkowej:

fundacje,

instytucje należące do prawnie uznanych wyznań religijnych,

osoby prawne, którym ustawa nadała charakter wyższej użyteczności publicznej,

partie polityczne,

Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych,

instytucje dobroczynne, instytucje opieki społecznej i zakłady opiekuńcze, których zadaniem jest prowadzenie burs, internatów, zakładów poprawczych, przytułków, schronisk noclegowych itp. urządzeń o celach opieki społecznej,

prywatne szkoły, bursy, przedszkola, oraz zakłady wychowawcze wszelkich typów, przewidzianych w ustawie z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 389). W przypadkach wątpliwych o charakterze szkoły orzeka właściwy kurator okręgu szkolnego,

szkolne organizacje samopomocowe,

Związek Rewizyjny Spółdzielni Rzeczypospolitej Polskiej i spółdzielnie należące do tego związku oraz „Społem", Związek Gospodarczy Spółdzielni Rzeczypospolitej Polskiej,

Związek Inwalidów Wojennych Rzeczypospolitej Polskiej w stosunku do wszystkich pracowników zatrudnionych w biurach centrali oraz we wszystkich oddziałach z wyłączeniem pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwach należących do Związku,

instytucję Polską Y. M. C. A. w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych pracownikom centrali, wszystkich oddziałów i zakładów służących celem wykonywania statutowej działalności instytucji,

Związek Samopomocy Chłopskiej w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych pracownikom centrali i wszystkich oddziałów,

Organizację Młodzieży Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych pracownikom centrali i wszystkich oddziałów.

pracodawców zatrudniających uczniów przemysłowych na podstawie umów o naukę (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) oraz praktykantów w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych tym uczniom i praktykantom,

pracodawców, zatrudniających dozorców domowych, fizycznych pracowników rolnych oraz pomoc domową (służące) w stosunku do wynagrodzeń wypłacanych tym kategoriom pracowników, przy czym — jeżeli chodzi o pomoc domową — ze zwolnienia korzysta pracodawca tylko w odniesieniu do jednego pracownika tej kategorii,

za uprzednią pisemną zgodą dyrektora właściwej izby skarbowej pracodawców wypłacających wynagrodzenia nie periodyczne (art. 12 ust. (6) dekretu w odniesieniu do dodatkowej opłaty od tych wynagrodzeń nieperiodycznych, jeżeli zostanie stwierdzone, iż tego rodzaju system wynagradzania pracowników jest stale stosowany przez pracodawcę,

2. Obniża się kwoty dodatkowej opłaty pracodawcom, zatrudniającym pracowników na podstawie stosunku pracy, lecz

w okresie niepełnego dnia pracy np. buchalterów na godziny, administratorów domów prowadzących meldunki itp. — w stosunku do wynagrodzeń, wypłacanych tym kategoriom pracowników:

a) o 50%, jeżeli pracownik tego rodzaju jest zatrudniony przynajmniej u 2 pracodawców,

b) o 75%, jeżeli jest zatrudniony przynajmniej u 4 pracodawców,

c) o 85%, jeżeli jest zatrudniony przynajmniej u 6 pracodawców.

3. Ulga wymieniona w pkt. 2) przysługuje w tych tylko przypadkach, gdy każdy z pracodawców będzie prowadził wykaz pozostałych pracodawców zatrudniających danego pracownika z podaniem dokładnego ich adresu.

W związku z tym Ministerstwo Skarbu poleca wstrzymać pobór dodatkowej opłaty w stosunku do wszystkich wyżej wymienionych kategorii podatników a jeśli chodzi o podatników, o których mowa w pkt. 2 odpowiednio ograniczyć do czasu ukazania się wspomnianego rozporządzenia w Dzienniku Ustaw.

Działalność Instytutu Naukowego Rzemieślniczego w Warszawie

W myśl swej naczelnej idei: „praca nad podniesieniem rzemiosła", Instytut Naukowy Rzemieślniczy w Warszawie prowadzi swą działalność oświatowo-zawodową.

Tradycje prac Instytutu sięgają lat 55, kiedy to Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej wypełniało funkcje tego, tak ważnego ośrodka naukowego. Uchwałą Zarządu Związku Izb Rzemieślniczych z dnia 7 i 9 maja 1935 r. i uchwałą walnego zgromadzenia członków Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej z dn. 19 marca 1935 konstytuuje się Instytut Naukowy Rzemieślniczy, przejąwszy majątek Muzeum Rzemiosł i Sztuki Stosowanej w Warszawie. Instytut Naukowy Rzemieślniczy ukonstytuował się w dn. 17 czerwca 1936 r. na mocy decyzji Komisarza Rządu m. st. Warszawy, wydanej na podstawie art. 21 prawa o stowarzyszeniach z dn. 27 października 1932 r.

Do czasu powstania warszawskiego, Instytut Naukowy Rzemieślniczy prowadzi swe prace w budynku własnym przy ul. Chmielnej 52, całkowicie zniszczonym w drugim dniu powstania. Wraz z budynkiem spłonęła wielotomowa cenna biblioteka oraz znakomicie wyposażone liczne warsztaty i urządzenia Instytutu.

Ogólne straty w rzemiośle, wywołane działaniami wojennymi, są ogromne. Wynoszą około 60% stanu liczbowego przedwojennego. Zatem wobec konieczności przygotowania nowych zastępów w poszczególnych dziedzinach, jest sprawą pierwszorzędnego znaczenia dla rozwoju rzemiosła w Polsce prowadzenie szeregu kursów i szkół, przygotowujących do pracy zawodowej.

Powołany do życia po dziesięciomiesięcznej przerwie, w kwietniu 1945 r., Instytut Naukowy Rzemieślniczy w Warszawie stanął wobec ogromu swych zadań bez oparcia o żadne środki materialne; bez pomieszczenia, bez najprostszych choćby urządzeń. Wypełnianie szerokich celów Instytutu wymaga rozbudowanego aparatu, a statut Instytutu zakreśla im następujące środki działania:

W dziedzinie technicznej:

badanie urządzeń technicznych, narzędzi i sposobów wytwórczości;

badanie materiałów zasadniczych, ubocznych oraz półfabrykatów;

badanie organizacji produkcji;

opracowanie zasad racjonalnej organizacji wytwórczości rzemieślniczej oraz wydawanie opinii i udzielanie porad w sprawach objętych punktami 1, 2 i 3;

prowadzenie laboratoriów, pracowni i urządzeń doświadczalnych.

W dziedzinie gospodarczej:

badanie czynników wpływających na stan i rozwój gospodarczy rzemiosła w Polsce, a w miarę potrzeby i zagranicą, — wydawanie opinii i informacji w tych sprawach.

W dziedzinie kulturalnej:

zbieranie i ochrona wartościowych okazów dawnej i współczesnej sztuki rzemieślniczej;

krzewienie kultury artystycznej w rzemiośle przez opracowywanie projektów, popieranie krajowych wzorów i udzielanie porad artystycznych;

opracowanie historii rzemiosła w Polsce.

W dziedzinie oświaty zawodowej:

badanie spraw dotyczących szkolnictwa zawodowego i wysuwanie postulatów w tej dziedzinie z punktu widzenia potrzeb rzemiosła;

organizowanie i popieranie kursów, szkół zawodowych, odczytów, pokazów itp.;

prowadzenie bibliotek rzemieślniczych.

W dziedzinie spraw ogólnych rzemiosła:

wydawanie i popieranie wydawania książek, czasopism, wzorów i innych publikacji w zakresie rzemiosła;

prowadzenie i współdziałanie i popieranie zakładów poradnictwa zawodowego i badań psychotechnicznych;

udzielanie stypendiów i zapomóg na kształcenie i doskonalenie się w rzemiośle;

organizowanie wystaw wytwórczości rzemieślniczej;

zwoływanie oraz uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych zjazdach naukowych i konferencjach dotyczących rzemiosła;

urządzanie konkursów na wszelkiego rodzaju tematy w dziedzinie rzemiosła i udzielanie nagród.

W tymczasowej siedzibie przy ul. Jakubowskiej na Saskiej Kępie, Instytut przystępuje do wznowienia swych prac. W myśl wytkniętych zadań i w myśl długoletniego doświadczenia szkoleniowego oraz zgodnie z poleceniem Departamentu Przemysłu Miejscowego Ministerstwa Przemysłu, przy współpracy z Izbą Rzemieślniczą i Cechami, Instytut organizuje kursy dla wszystkich zawodów. A więc: kursy przygotowujące do egzaminów czeladniczych i mistrzowskich; kursy doskonalenia zawodowego dla dyplomowanych mistrzów i czeladników, kształcące na nauczycieli zawodu; kursy przysposobienia zawodowego oraz kursy przemysłu ludowego.

Zlecony Instytutowi przez Ministerstwo Odbudowy i Ministerstwo Oświaty, Jednoroczny Kurs Przysposobienia Budowlanego uczynił naglącą sprawę odpowiedniego pomieszczenia Instytutu. W prowizorycznie zabezpieczonym budynku Instytutu przy ul. Złotej Nr. 58 rozpoczyna swe prace już 16 lipca 1945 r. Jednoroczny Kurs Przysposobienia Budowlanego w liczbie 45 słuchaczy. Napływające zgłoszenia i potrzeba uzupełniania przerzedzonych przez wojnę kadr rzemieślniczych wpływają na usilne starania Instytutu, idące w kierunku jak najszybszego remontu pomieszczeń. Zabiegi o pokrycie budynku dachem dały wynik w końcu sierpnia 1945 r., co umożliwiło otwarcie w niedługim czasie bursy, przewidzianej dla słuchaczy Jednorocznego Kursu Przysposobienia Budowlanego, korzystających uprzednio tylko z całodziennego wyżywienia z wybudowanej na ten cel kuchni.

Ćwiczenia warsztatowe Jednorocznego Kursu Przysposobienia Budowlanego przyczyniły się do szybkiego doprowadzenia budynku Instytutu do takiego stanu, że wkrótce można było uruchomić kurs wraz z bursą dla pełnej liczby t. zn. 200 słuchaczy. Mają oni uzupełnić kadry pracowników budowlanych, bowiem kurs ten kształci na pomocników technika budowlanego. Wobec istotnej aktualności tego rodzaju kształcenia, państwo subwencjonuje całkowicie ten kurs i młodzież otrzymuje bezpłatnie: naukę, mieszkanie i pełne utrzymanie (śniadanie, obiad z dwóch dań, podwieczorek i kolację). Z tych powodów należy uważać Jednoroczny Kurs Przysposobienia Budowlanego za jedną z poważniejszych imprez prowadzonych przez Instytut.

Jeśli chodzi o kursy typu doskonalenia zawodowego i przygotowujące do egzaminów mistrzowskich i czeladniczych, to Instytut przeprowadził w miesiącach wrześniu, październiku i listopadzie 1945 r., przy współudziale Cechu Krawców m. st. Warszawy, dwa kursy krawieckie: 1) kurs doskonalenia zawodowego

dla dyplomowanych krawców, na który uczęszczało 36 słuchaczy i 2) kurs przygotowujący do egzaminu czeladniczego w tymże zawodzie dla 33 słuchaczy.

W powiecie (w Świdrach Wielkich, gm. Karczew) Instytut Naukowy Rzemieślniczy w Warszawie urządził dwumiesięczny kurs koszykarstwa wiklinowego i wyrobów ze słomy. Kurs ten pozostawał pod opieką Ministerstwa Kultury i Sztuki, był subwencjonowany przez Ministerstwo Oświaty, a zorganizowany przez Instytut przy współudziale Urzędu Województwa Warszawskiego. Na kurs uczęszczało 46 słuchaczy i słuchaczek. Wystawa prac słuchaczy tego kursu, zorganizowana z okazji jego zamknięcia, swymi eksponatami z dziedziny meblarstwa i innych przedmiotów użytkowych wzbudziła wśród zwiedzających wysokie zainteresowanie tak z punktu widzenia estetyki, jak z przyczyny odciążenia na rzecz wikliny w meblarstwie — drzewa, tak potrzebnego do odbudowy. Kurs spełnił swe zadanie, gdyż pobudził zainteresowanie dla tego rodzaju produkcji, bowiem w rejonach posiadających odpowiednie warunki dla hodowli wikliny, takie szkolenie winno wchodzić nawet w ramy Slöjdu w szkołach powszechnych. Natomiast akcja przysposobienia zawodowego w zakresie koszykarstwa winna objąć w pierwszym rzędzie inwalidów wojennych.

W tymże czasie Instytut uruchomił Publiczną Szkołę Dokształcającą Zawodową Nr. 5 dla Rzemiosła. Do szkoły tej uczęszcza młodzież rzemieślnicza w wieku od lat 14 do 18, praktykująca w zawodach: krawieckim (krawiectwo męskie i damskie), szewskim i cholewkarskim, grupy spożywczej (piekarskim, cukierniczym i rzeźniczo-wędliniarskim), fryzjerskim, jubilerskim, zegarmistrzowskim, grawerskim oraz rzemiosł budowlanych. Nauka odbywa się w dzień, trzy razy tygodniowo w ogólnej ilości godzin w tygodniu 22. Pobiera w tej szkole naukę około 300 uczniów i uczennic.

W listopadzie rozpoczął swe prace kurs kierowców samochodowych w liczbie około 200 słuchaczy, obecnie szkoli się około 300 słuchaczy.

W tymże czasie został zorganizowany przez Instytut Kurs przysposobienia zawodowego w zawodzie trykotarstwa maszynowego, na który uczęszcza około 25 słuchaczek.

Wśród licznych mozolnie wznoszonych i wyposażanych pracowni i warsztatów Instytutu, jedną ze szczególnie ważnych jest pracownia Wydziału Psychotechnicznego i Poradnictwa Zawodowego. Wyposażenie jej, jest wyposażeniem pozostałym po rozgrabieniu b. Instytutu Psychotechnicznego przy ul. Mokotowskiej Nr. 51/53, przejętego przez Instytut Naukowy Rzemieślniczy. Wobec niemożności zwolnienia pomieszczeń b. Instytutu Psychotechnicznego pozostały sprzęt przewieziono do budynku Instytutu Naukowego Rzemieślniczego przy ul. Złotej 58 i tu Wydział Psychotechniczny i Poradnictwa Zawodowego rozpoczął swe prace przy zapisach do szkół zawodowych oraz na Jednoroczny Kurs Przysposobienia Budowlanego i kontynuuje je obecnie przy badaniach dla szoferów, w związku z prowadzonymi przez Instytut kursami dla kierowców samochodowych.

Obecnie prace Instytutu idą w kierunku:

ukończenia remontu budynku Instytutu;

ukończenia prac organizacyjnych i wyposażeniowych warsztatów i laboratoriów;

administrowania prowadzonymi kursami i bursą Jednorocznego Kursu Przysposobienia Budowlanego;

zorganizowania warsztatów szkoleniowych dla Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej Nr. 6 dla Rzemiosła;

przyjmowania zapisów na kursy różnych typów dla wszystkich zawodów; przysposobienia zawodowego, przygotowujące do egzaminów czeladniczych i mistrzowskich, kursy doskonalenia zawodowego oraz kursy pedagogiczne dla mistrzów, prowadzących warsztaty szkoleniowe rzemieślnicze w myśl postanowień zjazdu oświaty zawodowej;

organizowania biblioteki;

opracowywania programów;

organizowania prac wydawniczych (skrypty, pomoce naukowe itp.);

organizowania prac laboratorium fotograficznego w zastosowaniu do pomocy naukowych;

organizowania odczytów i prelekcyj;

rozszerzania zasięgu prac Wydziału Psychotechnicznego i Poradnictwa Zawodowego;

zorganizowania szkół: mechaniki precyzyjnej i mechanizmów zegarowych, budowlanej, monterów samochodowych i spawaczy;

rozbudowy sieci Oddziałów Instytutu na terenie województwa warszawskiego;

organizacji Centrali Instytutów Naukowych Rzemieślniczych w Polsce.

Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu w siedzibie własnej

Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu przeniosła swoje biura z gmachu Zarządu Miejskiego do własnego gmachu przy Placu Muzealnym 16. Jest to duży, czteropiętrowy budynek narożny w śródmieściu Wrocławia, który w czasie działań był poważnie zniszczony przez bomby burzące.

Dzięki wysiłkom prezesa Izby inż. Karola Lazara gmach ten został pokryty dachem i wyremontowano już I piętro, na którym mieszczą się obecnie biura Izby. Zabezpieczono otwory okienne i drzwiowe, wyremontowano już częściowo klatki schodowe. Obecnie odnawia się wnętrza sal przeznaczonych na zebrania. Nadmienić należy, że na II piętrze gmachu jest w remoncie sala, obliczona na 1000 miejsc. Słowem, jest to budynek, którego mogą pozazdrościć Izbie wrocławskiej wszystkie Izby Rzemieślnicze na terenie całej Polski.

Remont gmachu dokonywany jest wysiłkiem osiadłego we Wrocławiu rzemiosła, które rozumie potrzebę posiadania własnej reprezentacyjnej siedziby. Również Ministerstwo Przemysłu asygnowało poważne subsydia na odnowienie gmachu.

Należy dodać, że dawna niemiecka Izba Rzemieślnicza we Wrocławiu posiadała poza wyżej wymienionym jeszcze pięć gmachów na terenie samego Wrocławia, które niestety uległy zburzeniu i spaleniu.

Reasumując, z uznaniem trzeba podkreślić duże zasługi prezesa Lazara, którego dążeniem jest doprowadzenie pozostałego gmachu rzemiosła na terenach odzyskanych do stanu pierwotnego.

Związek Cechów Cukierniczych i Piernikarskich

Odbyło się nadzwyczajne Walne Zebranie przedwojennego a obecnie reaktywowanego Związku Cechów Piekarskich, Cukierniczych i Piernikarskich województwa Śląskiego w obecności dyrektora Izby Rzemieślniczej i przedstawicieli władz.

W wyniku obrad wybrano nowy Zarząd z mistrzem piekarskim i cukierniczym Gogołokiem na czele oraz rozszerzono statutowy teren działalności z obszaru dawnego województwa Śląskiego na obszar województwa Śląsko-Dąbrowskiego tak, by również cechy z Zagłębia Dąbrowskiego oraz cechy ze Śląska Opolskiego miały możność przystąpienia do Związku.

Poza tym do Zarządu weszli: przewodniczący: Gogołok, Katowice, I. wiceprzewodn.: Pytlik, Siemianowice, II. wiceprzewodn.: Sosna, Tarnowskie Góry, sekretarz: Sadłowski, Katowice, zast. sekretarza: Świtała, Katowice, skarbnik: Stojer, Katowice, ławnicy: Mandysz, Rybnik, Krystek, Katowice. Płotka, Żabrze.

W uchwalonych rezolucjach zebrani Delegaci Cechów apelują m. in. do ministerstwa Aprowizacji o punktualną dostawę mąki, by piekarze mogli bez przerwy obsłużyć świat pracy chlebem kartkowym, oraz o zawiadamianie na czas właścicieli kartek żywnościowych o przejściowym braku mąki, jeśli taki miałby jeszcze zaistnieć, tak, by pracujący za brak chleba nie winili wtedy piekarzy.

Otwarcie nowego lokalu Pow. Zw. Cechów Rzem. w Elblągu

Powiatowy Związek Cechów Rzemieślniczych w Elblągu dokonał uroczystego otwarcia lokalu, mieszczą-

cego się w budynku przy jednej z głównych ulic miasta. Nowy lokal przeznaczony będzie na sekretariat Powiat. Związku Cechów, Cechów Branżowych, świetlice, sale oczytowe, rozrywkowe itp.

Posiadanie własnego domu rzemieślniczego jest zasługą prezesa Pow. Związku Cechów J. Gozdzika, Zarządów poszczególnych Cechów i kierownika kancelarii Bańkowskiego.

Uroczystość, która stała się prawdziwym świętem miejscowego rzemiosła, zaszczycili swą obecnością przedstawiciele władz państwowych, prezydent miasta Elbląga, prezes Izby Rzemieślniczej Edm. Bernatowicz, dyrektor Izby Rzemieślniczej mgr. St. Pukasiewicz, członek Zarządu M. Wierzbicki, przedstawiciele partyj politycznych, organizacyj społecznych i miejscowego rzemiosła.

Po poświęceniu lokalu przez proboszcza miejscowej parafii i oficjalnej części uroczystości, odbył się w salach nowego lokalu w miłym nastroju wieczór towarzyski, który zespolił rzemiosło miejscowe ze społeczeństwem.

Obrady rzemiosła wielkopolskiego

W Poznaniu odbyło się zebranie wielkopolskiego Związku Rzemieślników Chrześcijan, w którym brali udział prezesi Powiatowych Związków Cechów oraz zarząd i dyrektor Izby Rzemieślniczej w Poznaniu.

W wygłoszonym referacie podkreślił prezes, Wojciech Sobczak, celowość i konieczność istnienia Związku. Referent stwierdził, że organizacja ta jest konieczna z powodu braku powiązania wojewódzkiego. Na szczeblu powiatu rzemiosło zrzeszone jest w cechach, połączonych w powiatowe związki cechów. Wielkopolski Związek Rzemieślniczy Chrześcijan ma spełnić zadanie brakującej organizacji wojewódzkiej przez utworzenie w jego łonie t. zw. Wojewódzkiej Rady Rzemiosła. W jej skład wejdą prezesi wojewódzkich cechów branżowych i powiatowych związków cechów. Życzeniem naszym jest — mówił prezes — by we wszystkich województwach podobne Rady powstały, a te wszystkie połączyły się w ogólnopaństwową organizację rzemieślniczą.

Zebrani jednogłośnie uchwalili natychmiastowe powołanie do życia Wojewódzkiej Rady Rzemiosła.

Omawiano żywotne interesy rzemiosła, m. i. poruszono sprawę premiowanej pożyczki na odbudowę kraju.

Mistrz Sobański z Gniezna zgłosił wniosek, że mistrzowie zobowiązani są nie tylko do kształcenia uczni na dobrych fachowców, ale mają również obowiązek uważać, aby rozmowy w warsztatach odbywały się w czystym języku polskim.

Otwarcie świetlicy rzemieśln. Pow. Związku Cechów w Lublinie

W lokalu Powiatowego Związku Cechów w Lublinie, przy ul. Złotej 2, odbyła się uroczystość otwarcia świetlicy rzemieślniczej, którą Niemcy nie omieszkali zamknąć, obawiając się wszelkich przejawów życia kulturalnego Polski.

W otwarciu świetlicy wzięli udział: delegat wojewody lubelskiego Kaliński, prezydent Miejskiej Rady Narodowej inż. Wodarski, przedstawiciel władz wojskowych, komendant miasta płk. Czapliński, szereg innych zaproszonych gości, oraz rzemiosło.

Po wysłuchaniu w kościele Dominikańskim nabożeństwa, dokonano na placu przed tą, jeszcze w XIV w. wzniesioną świątynią, zdjęć fotograficznych, poczem w lokalu cechowym mistrz Dziedzic, prezes Powiatowego Związku Cechów powitał w serdecznych słowach zebranych. Następnie przedstawiciel wojewody, Kaliński, w przemówieniu swym życzył rzemiosłu, aby świetlica spełniła swe zadania, rozszerzając horyzonty umysłów, rozwijając cnoty obywatelskie i pielęgnując ducha demokratycznego dla dobra całego narodu, poczem dokonał aktu otwarcia świetlicy przez przecięcie wstęgi. Następnie ks. kapelan Powiatowego Związku Cechów, O. Gosek, przy udziale przedstawicieli władz, prezesa i dyrektora Izby Rzemieślniczej w Lublinie, Michała Chodorowskiego, i Zygmunta Całkowskiego oraz starszyzny Cechów poświęcił świetlicę, wygłaszając okolicznościowe przemówienie.

Z kolei przemówił po żołniersku a serdecznie komendant miasta pułk. Czapliński, życząc rzemiosłu owocnej pracy w świetlicy przy samokształceniu dla dobra Ojczyzny. Przemówienie zakończył słowami: „Niech w świetlicy wypoczywają wasze siły i odnawiają się do pracy dnia następnego".

Senior rzemiosła, długoletni działacz społeczny, Juściński, wspominał o samokształceniu rzemiosła w dobie niewoli, jeszcze przed 1905 rokiem, gdy przez oświatę przygotowywano rzemieślnika do walki o wolność i do pracy dla wolnej Ojczyzny, charakteryzując również przebieg tej pracy do chwili obecnej.

Następnie prezydent miasta, inż. Wodarski, życzył rzemieślnikom, aby wszelkie prace, które odbywać się będą w świetlicy, miały na celu dobro nowej, demokratycznej Polski.

Wkońcu dyrektor Izby Rzemieślniczej w Lublinie, Z. Całkowski, zapoczątkowując cykl wykładów, które mają się odbyć w świetlicy, wygłosił referat pt. „Rzemiosło a państwo".

Po zakończeniu oficjalnej części uroczystości, Zarząd Powiatowego Związku Cechów podejmował gości tradycyjną lampką wina. W pogodnym nastroju goście wypowiadali w dalszym ciągu swe życzenia dotyczące prac w świetlicy, podkreślając również ważność rzemiosła w gospodarce narodowej.

Niezawodnie ten ośrodek kulturalny i oświatowy będzie odwiedzany licznie przez rzemiosło.

Zrzeszenie przemysłu papierniczo-przetwórczego w Krakowie

Na podstawie prawa przemysłowego z 1927 r. zorganizowane zostało Zrzeszenie Przemysłu Papierniczo-Przemysłowego na okręg Województwa Krakowskiego. Zrzeszenie to obejmuje na razie 14 zakładów prywatnych, a mianowicie 5 wytwórni pudełek i kartonaży, 5 wytwórni torebek papierowych i etykiet, 1 wytwórnię zeszytów, 1 wytwórnię tutek i 2 wytwórnie opakowań. Celem Zrzeszenia jest popieranie rozwoju przemysłu pod względem gospodarczym i technicznym, pozyskiwanie rynków zbytu w kraju i zagranicą, oraz obrona interesów gospodarczych zrzeszonych.

Zrzeszenie ma swe biuro w gmachu Izby Przemysłowo-Handlowej w Krakowie, ul. Długa 1.

Dział Ogłoszeń i Reklam

W dzisiejszych warunkach społeczno-gospodarczych jednym z najważniejszych czynników rozwoju gospodarczego jest reklama, jako forma aktywizacji działalności przedsiębiorstw. Dobrze rozumieją jej znaczenie społeczeństwa zachodnio-europejskie i amerykańskie, które rozbudowały reklamę we wszystkich dziedzinach życia. Racjonalna reklama staje się pomostem między wytwórcą a konsumentem. Ona to właśnie ułatwia przedsiębiorcy działalność przez dostarczanie nowych rynków zbytu, jak również kierunków ekspanzji gospodarczej. Doceniając należycie znaczenie reklamy dla rzemiosła otwieramy na łamach naszego pisma specjalny dział ogłoszeń, w ramach którego przedsiębiorstwa rzemieślnicze będą miały możność reklamowania swoich wyrobów.

Ceny ogłoszeń: 1 strona druku 3-łamowa zł. 2.000.—, 1/2 strony 800.— zł., 1/4 strony zł. 600.—, 1 mm 1-łamowy zł. 4.—. Najmniejsze ogłoszenie zł. 60.—. Drobne: 1 słowo zł. 6.—, dalsze po 3 zł.—.

Redakcja i administracja, Kraków, Rynek Główny 22/II p., tel. 548-45/46. Wydawca: Izba Rzemieślnicza w Krakowie.

Redaguje: Komitet Redakcyjny. — Druk: I Drukarnia Państwowa, Kraków, Wielopole 1. M—05473